

Стратегічні напрями розвитку НАН України

<...> **4. Наукове забезпечення вирішення актуальних проблем розвитку регіонів.** У структурі Національної академії наук України діють 6 регіональних наукових центрів (далі – центри), які за своїм статусом є міжвідомчими науково-координаційними установами подвійного підпорядкування – НАН України та МОН України. Основним завданням центрів є взаємодія з регіональними органами управління для наукового забезпечення розв’язання актуальних проблем соціально-економічного розвитку відповідних областей чи регіонів України шляхом залучення до цієї справи науковців і фахівців незалежно від їх відомчого підпорядкування. Пріоритет належить комплексним проблемам, опрацювання яких потребує об’єднання зусиль учених і фахівців різної спеціалізації. Це, насамперед, проблеми ефективного функціонування характерних для регіону галузей господарського комплексу, енерго- та ресурсозбереження, екології, інформатизації, культурного розвитку.

На засіданнях рад центрів за участю відповідальних працівників місцевої влади, представників бізнесу та виробничої сфери розглядається значна кількість важливих для регіонів питань. Зокрема, Південним центром детально проаналізована можливість безпечного продовження строку експлуатації енергоблоку № 1 Південно-Української АЕС та оцінки впливу експлуатації на довкілля в надпроектний період. Західним центром розглядалися питання забезпечення надійної роботи нафтогазотранспортної системи України, проблеми визначення ресурсу нафто- та газопромислового обладнання. Донецьким центром розглянуто питання структурної перебудови промисловості регіону і забезпечення технологічної та екологічної безпеки вуглевидобутку, спільно з Західним центром проведено обговорення перспективи сталого розвитку регіонів та шляхів подолання економічних і техногенних загроз. Північно-Східним центром проаналізовані проблеми галузевої науки в регіоні та запропоновані конкретні заходи щодо їх вирішення. Результати таких розглядів направлялися до місцевих та центральних органів державного управління у вигляді аналітичних записок, рекомендацій, пропозицій, проектів програм.

У числі розроблених центрами програмних документів – проект державної програми сталого розвитку Українських Карпат (Західний центр); регіональні програми інноваційного розвитку Дніпропетровської та Запорізької областей (Придніпровський центр); ряд проектів територіального розвитку районів Криму (Кримський центр); наукове обґрунтування проекту спасіння Куяльницького лиману та Регіональна схема формування екологічної мережі Одеської області (Південний центр); «Програма

розбудови регіональної інноваційної системи Харківської області на 2010–2015 роки» та «Стратегія сталого розвитку Харківської області до 2020 року» (Північно-східний центр); рекомендації щодо забезпечення ефективного використання місцевих ресурсів та рекомендації щодо шляхів підвищення конкурентоспроможності промислового регіону на інноваційній основі (Донецький центр).

Центри безпосередньо сприяють розвитку інноваційної діяльності в регіонах України, здійснюючи науково-методичний супровід розроблених за їх участю обласних програм інноваційного розвитку, а також шляхом створення елементів інноваційної інфраструктури (наукові парки, бази даних інноваційних пропозицій тощо). Виконується значний обсяг експертних досліджень, організовано ряд конференцій та семінарів з актуальних питань подальшого соціально-економічного розвитку регіонів.

Важливими напрямками діяльності центрів є також сприяння розвитку наукового потенціалу відповідних регіонів, подальшій інтеграції науки й освіти, розширення міжрегіонального та транскордонного наукового співробітництва, просвітницька діяльність.

Разом з тим, слід визнати, що регіональні наукові центри не повною мірою використовують можливості свого впливу на реалізацію досягнень науки в інтересах регіонів України. Особливо важливим є налагодження ефективного співробітництва з місцевими органами влади, крупними підприємствами, розташованими у відповідних регіонах, об'єднаннями представників бізнесу, регіональними представництвами державних структур, відповідальних за інноваційний розвиток. Поки що це співробітництво має скоріше епізодичний, ніж системний характер. Водночас результативність діяльності центрів суттєво обмежується відсутністю реальних механізмів фінансового забезпечення науково-технічної та інноваційної діяльності на регіональному рівні. Певні перспективи поліпшення ситуації пов'язуються з Державним фондом регіонального розвитку, який розпочав роботу у 2013 р. Однак чинний Порядок підготовки, оцінки та відбору інвестиційних програм (проектів), що можуть реалізуватися за рахунок його коштів, затверджений Кабінетом Міністрів України, не передбачає обов'язкової участі центрів у цій роботі. У результаті в жодному з проектів, прийнятих до реалізації у 2013 р., немає інноваційної складової.

Завдання:

– посилення наукового забезпечення формування програм і планів науково-технічного, інноваційного, соціально-економічного та культурно-

освітнього розвитку регіонів, здійснення науково-експертного супроводження їх реалізації;

– більш активне і широке залучення установ НАН України та МОН України (в т. ч. тих, що знаходяться за межами регіону) до вирішення актуальних проблем розвитку регіону, розроблення та запровадження необхідних для цього ефективних механізмів.

Заходи:

1. Активізувати участь Академії та її регіональних наукових центрів у формуванні та експертизі програм та проектів, важливих для соціально-економічного розвитку регіонів і м. Києва, а також у науково-технічному супроводженні та комплексній оцінці ефективності практичної реалізації таких програм і проектів.

2. Обґрунтувати перед Урядом необхідність на нормативно-правовому рівні забезпечити підвищення ролі регіональних наукових центрів у формуванні, науково-експертному супроводженні та реалізації програм і планів науково-технічного, соціально-економічного і культурно-освітнього розвитку регіонів.

3. Регулярно здійснювати моніторинг науково-технічного, інноваційного, економічного, соціального та культурного розвитку регіонів, готувати аналітичні матеріали з найважливіших проблем їх суспільно-політичного, соціально-економічного та науково-технічного розвитку.

4. Поглибити зв'язки регіональних наукових центрів та їх науково-координаційних рад з місцевими органами влади і управління з метою постійного моніторингу актуальних регіональних проблем, в т. ч. екологічних, їх аналітичного супроводження та експертного оцінювання.

5. Активізувати співпрацю регіональних наукових центрів з регіональними центрами інвестицій та розвитку Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України, а також з регіональними відділеннями Українського союзу промисловців і підприємців та іншими об'єднаннями представників бізнесу в справі розвитку інноваційної діяльності в регіонах.

6. У співпраці з обласними радами і облдержадміністраціями ініціювати та розробляти обласні програми розвитку науково-технічного потенціалу із запровадженням:

– щорічних конкурсів на найбільш успішні проекти на основі наукових та інноваційних розробок;

– баз даних нових технологій та інноваційних пропозицій наукових установ і вищих навчальних закладів, у тому числі розташованих за межами регіону.

7. З метою забезпечення інформаційної підтримки регіональної інноваційної інфраструктури ініціювати створення регіональних інтернет-порталів інноваційного розвитку (*Концепція розвитку НАН України на 2014–2023 роки // Національна академія наук України* (<http://www.nas.gov.ua/text/pdfNews/CONCEPTSIYA%20ROZVYTKU.pdf>)).